

VARHAISKASVATUSLAKILUONNOS EI TURVAA KORKEAKOULUTETUN HENKILÖSTÖN RIITTÄVYYTTÄ

Henkilöstön saatavuus ei ole mahdollista lakiesityksen mukaisesti, jolloin esitys johtaa siihen, että epäpätevien sijaisten määrä kasvaa huomattavasti varhaiskasvatuksen korkeakoulutettujen tehtävissä.

Henkilöstölaskelmat osoittavat, että jatkossa tarvitaan edelleen kaksi koulutusväylää varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin ja että aloituspaikkojen määrää tulee lisätä yliopistojen lisäksi myös ammattikorkeakouluissa. Vain näin voidaan turvata korkeakoulutettujen määrän lisääminen kahteen kolmasosaan lapsiryhmän henkilöstöstä ja ennakoida koulutuksen aloituspaikkojen riittävyys työelämän tarpeisiin.

Arvioita varhaiskasvatuksen henkilöstömäärästä

Varhaiskasvatuslakiluonnoksessa henkilöstön määrä on alimitoitettu. Siinä arvioidaan varhaiskasvatuksen henkilöstön kokonaismääräksi 27 000. Varhaiskasvatuksen tiekartta vuosille 2017-2030 esitti henkilöstömäärän olevan 25 184. Vertikal Oy:n laskelmien mukaan henkilöstön määrä on ilman esiopetusta 34 00 ja esiopetuksen henkilöstöllä 39 900.

Vertikal Oy on tehnyt omat laskelmansa kahdella eri tavalla: lapsitiedoista (Sotkanet, Vipunen) ja henkilöstömenoista (Tilastokeskus).

Missään laskelmissa ei ole huomioitu osallistumisasteen nosta. Se lisää henkilöstön tarvetta edelleen tulevaisuudessa.

Vertikalin laskelmien mukaan lastentarhanopettajien tehtävissä toimii nyt 13 300 työntekijää. Heistä 8 000:lla on kasvatusalan koulutus (lastentarhanopettajan opistoasteen tai kandidaatin tutkinto) ja 4 500:lla sosiaalialan koulutus (varhaiskasvatukseen suuntautunut sosionomi tai sosiaalikasvattaja). Loput ovat epäpäteviä.

Lastentarhanopettajien / varhaiskasvatuksen opettajien koulutus

Yliopistojen lastentarhanopettajien koulutuksen aloituspaikkoja lisätään 2018 - 2021 yhteensä tuhat paikkaa. Vuoden 2021 jälkeen koulutusmäärän lisäys toteutetaan yliopistojen rahoitusmallin sisällä uudelleen kohdentamalla, joten aloituspaikkojen määrää on sen jälkeen vaikea ennakoida.

Sosionomien kohdalla varhaiskasvatukseen siirtyvien määrän ennakointi on vielä vaikeampaa, sillä työmahdollisuudet ovat laajemmat ja opiskelija tekee valinnan lastentarhanopettajan kelpoisuuden antaviin opintoihin opintojensa aloittamisen jälkeen. Jo nyt tiedetään, että varhaiskasvatuksen tiekartta ja lausuntokierroksella oleva varhaiskasvatuslakiluonnos ovat hämmentäneet opiskelijoita ja vähentänyt kiinnostusta valita lastentarhanopettajan kelpoisuuden antavat opinnot.

Lastentarhanopettajien eläköityminen

Eläkkeelle siirtyä vuosittain nykyisestä henkilöstöstä kasvava joukko. Eläketilastojen mukaan kasvatusalan koulutuksen käyneiden eläkepoistuma on noin 250 - 300 vuosittain ja sosiaalialan noin 30 - 40 työntekijää vuosittain. Ero eläköitymisessä johtuu henkilöstön ikärakenteesta.

Vuoteen 2030 mennessä nykyisestä henkilöstöstä on eläköitynyt kasvatusalan tutkinnon suorittaneista n. 3 600 ja sosiaalialan tutkinnon suorittaneista n. 420. Alalla työskentelisi vuonna 2030 nykyisestä henkilöstöstä 9 280 lastentarhanopettajaa, joista kasvatusalalta on 4 400 ja sosiaalialalta 4 080.

Lastentarhanopettajien / Varhaiskasvatuksen opettajien tarve

Varhaiskasvatuksen opettajien tarve on vähintään 13 300 vuonna 2030, jos opettajan ja sosionomin tehtävät eriytetään. Alalla työskentelee nyt 8 000 kasvatusalan koulutuksen omaavaa lastentarhanopettajaa, joista 4 400 on työelämässä vielä vuonna 2030. Tällöin työssä jatkavien lastentarhanopettajien lisäksi tarvitaan siis vielä 8 900 varhaiskasvatuksen opettajaa. Alalle saadaan uusia yliopistotutkinnon suorittaneita lastentarhanopettajia kuitenkin vain noin 300 vuosittain (huomioiden alalta pois lähtevät ja eläköityvät 958 aloituspaikkaa – eläkepoistuma 250 – alalta lähtevät 380). **8 900 uuden opettajan saaminen vaatisi 30 vuotta esitetyillä valmistumismäärillä.**

Mikäli laskelmassa huomioidaan nyt työelämässä olevat sosionomit ja oletetaan, että he kaikki jatkavat varhaiskasvatuksen opettajan tehtävissä, on opettajia vuonna 2030 nykyisestä henkilöstöstä 8 480. Tällöinkin **veisi yli 16 vuotta, että opettajia olisi riittävästi ja niiden lisäksi tarvitaan vielä 13 300 sosionomia.** Jos kunnat haluaisivat palkata enemmän varhaiskasvatuksen opettajia kuin varhaiskasvatuksen sosionomeja, johon siis lakiluonnos antaa mahdollisuuden, on tarvittava aikajana vielä pidempi.

Jos kunnat palkkaisivat sosionomeja 1/3 koko varhaiskasvatuksen henkilöstöstä, jota lakiluonnos siis ei edellytä, kestäisi nykyisilläkin aloituspaikoilla ja alalle siirtyvien määrällä katsottuna yli **26 vuotta ennen kuin 13 300 sosionomia on työelämässä.** Valmistuvien määrä perustuu lakiesityksen esittämään lukuun, joka todennäköisesti on myös ylimitoitettu. Lakiesitykseen kaavailtu muutos todennäköisesti vähentää sosionomiksi opiskelevien kiinnostusta varhaiskasvatuksen tehtäviin ja tätä ei laskelmissa ole huomioitu.